

Mészöly és Pilinszky kettős portréja

Pilinszky János a fájdalomról is vall a tárlaton idézett verseiben

Fotó: Purger Tamás

Varga Klára

Két Portré címmel Pilinszky János és Mészöly Miklós alkotói arcképét rajzolja meg az irodalomtörténet és múzeológia eszközeivel a Petőfi Irodalmi Múzeum új kiállítása. A kiállítótérben személyes tárgyaikkal mellett idézetek is helyet kaptak, és meghallgathatjuk Pilinszky hangját is.

A költő Pilinszky és az író Mészöly is világszínvonalon alkotó magyar író volt. Most közös kiállítás mutatja be az életműüket a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Használati tárgyaikkal, a róluk és számukra fontos személyekről készült fotókkal, a táblákon falra erősített irodalmi szemelvényekkel, amelyek a műveikből származnak, a szintén a falakon olvasható életrajzok, kötetek régi, ritkaságnak számító kiadásai két egymásba nyíló, még inkább egymásba csavarodó térben kaptak helyet.

Nem kell nagyon gondolkodnunk, hogy miért pont ők ketten kerültek itt egymás mellé, és hogy vajon ismerték-e egymást egyáltalán ezek az irodalmi hatalmasságok, mert a belépésnél már rögtön ott áll egy idézet a szemtanú Nádas Pétertől, aki egy zenekadémiái koncert után látta őket belefedkezni a beszélgetésbe, és azt is látta, hogy amikor már mindenki elment, aki a kon-

centre jött, ők még mindig a számukra fontos gondolatokat mesélték egymásnak, mint két nagy gyerek.

Mészöly világa a bejáratától balra bontakozik ki. A kinagyított fotókon nemcsak az író és Polcz Elaine jelenik meg, hanem Nemes Nagy Ágnes és Lengyel Balázs is és Mészöly Miklós regényeinek egy legfontosabb szereplője: a táj. Erdélyi fennsík, Szekszárd melletti lankák, Kisoroszi. A terem közepén üveg alatt egy bumfordi notebook, akár egy sci-fi filmben.

Mellette olvasható kézírással a szöveg, amelyet az újkőkori gépen írt. Egy piszkosfehér gömbölyded, Kádár-kori telefon, kézzel írt régi kis telefonkönyvvel és egy Mészöly-idézetrel, amely szerint azért kedveli a telefont, mert a membrán minden hangot közvetít. Ha körbejártuk a „Mészöly-kanyart”, kezdődik a bejáratától jobb felé terjedő „Pilinszky-ív” a szikár életrajzzal, régi írók, költők nevével, akik hatottak művészetére, és akikre ő hatott. És utána temérdek rövid vers a falon, köztük Ingrid és Pilinszky, Jutta és Pilinszky portréja, egy nemezből varrt huszár Szilágyi Júliától a neki írott verssel. Pilinszky élő maszkja 1953-ból, amelyet Szántó Piroska készített. A rokkó fotel mellett a legvédebb sarokban

a nevezetes Tesla lemezjátszó, amelyet velemi szerelő barátja tanácsára vásárolt, és amelyen a visszaemlékezők szerint folytonosan szót a komolyzene a költő életében. A falon üveg alatt ott a láthatóan lestrapált Capri rádió is, amely ugyanezt a célt szolgáltatta. A fal mentén kihelyezett több telefonból a költő saját hangján is meghallgathatjuk legismertebb, legtöbbet idézett verseit. És üveg alatt ott van az a nevezetes írógép is, amely néha Velemben a diófa alá egy nagy tönkre költözött ki, ha szép volt az idő, és Pilinszky olyankor ott kopogta a papírra a mindenség kapuit nyitogató verseit.

A 2022. január 2-ig látogatható kiállítás rendezői az idézetek által több közös pontot, közös témát is kiemeltek a két életműben, és így mintha a kiállításon is beszélgetett volna egymással Pilinszky és Mészöly.

De az olvasó-tárlatlátogató az idézetek végigbongészése során hamar kideríti, hogy nemcsak ők ketten vágytak egész életükben hazatérni, hanem mindannyiunk lelkében ott van ez a vágy. A jelenlét, a gondolkodás

és a fájdalom a két életműben szintén mint ha párbeszédet folytatna. A Nyomozásban ír Mészöly arról, hogy amikor az emlékezőpolitika miatt nem lehet megismerni a múltat, és jelen van az elhallgatás és a hazugság, lehet tudni, hogy ott van a múltban elszennvedett kollektív és egyéni fájdalom. Pilinszky pedig arról ír, hogy ő nem pesszimista, de a múltban fájdalmakat szenvedett el, és emlékszik a fájdalomra.

Nyelvmegújító, irodalmmegújító törekvésekben is találtak közöset a kiállítás megalkotói: szerintük mindketten ugyanazokat a feszesre húzott, „lélegzetszegett” mondatokat alkották meg és használták.

A meglehetősen sűrű szellemi tér, amely a kiállítás helyszínén létrejött, egyetlen látogatással talán nem is tudja minden üzenetét felfedni az érdeklődők, inspirálódni vágyók előtt, érdemes többször felkeresni, és engedni, hogy végül ne csak a két szép író alkotói világához, emberi, művészi mércéjéhez és következetességéhez, hanem saját magunkhoz is jussunk közelebb. ■

Ingyen tagság az egészségügyi dolgozóknak

Országos Könyvtári Napok és családi programok

Idén is változatos programokkal, kiállításokkal, koncertekkel, könyvbemutatóval, kézműves foglalkozásokkal és bábszínházzal várják az érdeklődőket a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) tagintézményei a nemrég kezdődött és október 10-ig tartó Országos Könyvtári Napok alkalmából. A könyvtár egyéves ingyenes beiratkozást kínál az egészségügyi dolgozóknak a program alkalmából a járvány alatt tanúsított helytállásukért. A sorozat vendégei lesz Bereményi Géza, Dragomán György, Szabó T. Anna és az Abszolút töri sorozat szerzői közül Kiss Judit Ágnes, Wéber Anikó és Mészöly Ágnes. Október 10-én, a Könyves vasárnapon a Központi Könyvtárban, a Kelenföldi Könyvtárban, az Ugocsa ut-

cai Könyvtárban, a Dagály utcai Könyvtárban, a Lőrinci Nagykönyvtárban év végéig szóló ingyenes próbatagsággal, késedelmi díj elengedésével várják az olvasókat, írta az MTI. Az FSZEK többi tagkönyvtárában október 11-én hétfőn váltható ingyenes próbatagság, és ekkor kerül sor a „megbocsátás napjára” is. A 16. alkalommal megrendezésre kerülő eseménysorozat részletes programkínálata a Fszek.hu oldalon olvasható. A FSZEK valamennyi rendezvényére előzetes regisztráció szükséges. A programok védettségi igazolvánnyal látogathatók. Idén eddig mintegy félmillió látogató kereste fel a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárat, és az olvasók csaknem 1,2 millió művet kölcsönöztek ki. (PO)

Nemzetközi sztárok is jönnek

Két hétvégén át tart a Cinemira Filmfesztivál

Idén két hétvégén át tart a Cinemira Filmfesztivál: október 8-10. között a tinédzsereknek szóló Cinemira Teen várja az érdeklődőket az Akvárium Klubban, október 23-24. között pedig a 4-12 éves gyerekek részére szervezik meg a Cinemira Kids programjait a Millenáris Parkban. Az MTI szerint a Cinemira Gyerek- és Ifjúsági Filmfesztivál az egyetlen, kifejezetten gyerekeknek és kamaszoknak szóló filmfesztivál Magyarországon. Hazánkban először lesz látható a Disco című norvég film. Vetítik Az élet Sara Amat nélkül című díjnyertes, spanyol kamaszdrámát és Visky Ábel Mesék a zárkából című filmjét is. A fiatalok nemzetközi sorozatok szereplőivel is találkozhatnak: Budapestre érkezik a norvég SKAM-so-

rozat sztárja, Josefine Frida és a sorozat alkotója, Julie Andem is. Herendi Gábor, Nagypál Orsi, Horvát Lili és az Oscar-díjas Deák Kristóf beszélni fognak arról, hogy hogyan lettek filmrendezők, az írás iránt érdeklődők részt vehetnek az Író leszek! című kerekasztal-beszélgetésen, de lesz igazi casting is. A legjobb animációs filmnek és a legjobb rövidfilmnek járó Aranymókus-díjakról szakmai zsűri, a legjobb magyar gyerek- és ifjúsági film fődíjáról pedig idén is gyerekszűri fog dönteni. Október 8-án rendezik meg a Cinemira Gyerek- és Ifjúsági Film Pitchforumot, a fiatal közönségnek szóló film- és sorozattervek mustráját és versenyét. Idén debütál a Junior Pitch Fórum, ahol 14-18 éves fiatalok mutatják be terveiket. (KS)

Hírek

Gájer Bálint (képünkön) a Budapest Jazz Orchestra kíséretében ad koncertet a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben ma.

Az énekes már többször dolgozott együtt az egyik legkiválóbb hazai big banddel. Közösen rögzítik Gájer Bálint legújabb, még készülő albumát is, de önálló estjén még nem léptek fel együtt – írták a Müpa MTI-hez eljuttatott közleményében. Az október 6-i koncert műsorán a klasszikus szvingslágerek mellett az énekes saját dalai is helyet kapnak. Vendégként Szolnoki Péter lesz velük, aki szintén sokszor zenélt a Budapest Jazz Orchestrával. (KS)

Felavatták Eötvös Loránd természettudós, fizikus, politikus, akadémikus szobrát tegnap Budapesten, a Gesztenyés kertben.

Rieger Tibor Kossuth-díjas szobrászművész alkotását az Eötvös Loránd-émlékév zárásaként tavaly novemberben avatták volna fel, de a járványhelyzet miatt erre most kerülhetett sor. Pokorni Zoltán XII. kerületi polgármester kiemelte: Eötvös Loránd a kerületben született, és az egykori Magyar Optikai Művek állította elő a nevét is viselő torziós inga műszereit. Ez a találmány meghozta számára a világsikert. Beszélt arról is, ezentúl Eötvös Loránd nevét viseli majd az egykori Hotel Olimpia helyén létrejött új park a Svábhegyen. (KS)

Együttműködési megállapodást kötött a Ceglédi GULÁG-GUPVI Múzeum és Emlékhely megvalósítása érdekében a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, valamint a Beruházási, Műszaki, Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési Zrt. (BMSK Zrt.) – közzéték a felek lapunkkal.

A kormány a VERITAS Intézetet bízta meg a kommunista diktatúra idején internáló- és kényszermunkatáboroként, illetve hadifogolytáboroként működtetett egykori huszárlaktanya helyén az emlékhely létrehozásának irányításával és üzemeltetésével. A most megkötött együttműködési szerződés értelmében a beruházás előkészítő építetője a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., a beruházás megvalósítója pedig a BMSK Zrt. Pár hét múlva megtörténik az alapkövetel, az emlékhely megnyitása 2023. január végén várható. A BMSK Zrt. részéről Medvigy Mihály vezérigazgató, a VERITAS Intézet részéről pedig Szakály Sándor főigazgató erősítette meg kézjeggyével a megállapodást. (VK)